

молодих спеціалістів – випускників навчальних закладів; удосконалити політику прибутків і заробітної плати (реалізувати на практиці концепцію «гідна праця – гідна оплата»).

Результатом проведених реформ повинна стати побудова соціальної держави, оскільки вона – це процес пошуку механізмів узгодження інтересів більшості членів суспільства, побудови громадянського суспільства.

Основними детермінантами оптимізації розвитку українського соціуму є: політико-правова детермінанта, що зумовлює потребу адаптації державно-правових ідей європейської цивілізації до традицій і ментальності українського народу; економічна детермінанта, яка зумовлює утвердження економічної свободи поряд з цінностями українського народу; соціальна детермінанта, що потребує розвитку суспільних відносин з високим рівнем свободи й відповідальності суб'єктів, формування середнього класу; соціокультурна детермінанта, яка зумовлює зростання соціального капіталу і формування нового соціокультурного простору.

Детермінантами оптимізації розвитку громадянського суспільства в Україні є: розкриття потенціалу особи; створення умов реалізації позитивного потенціалу кожного колективу; інформаційна підтримка громадських ініціатив; гармонізація відносин громадянського суспільства з держбюрократією; забезпечення гармонійного зв'язку громадянського суспільства з економічним розвитком соціуму; створення системи громадського контролю за діяльністю органів державної влади; правовий захист елементів громадянського суспільства; подолання духовної кризи; консолідація елементів громадянського суспільства на основі загальнолюдських цінностей і подолання розколу соціуму.

Значною тенденцією у розвитку соціальної держави є розгортання її діяльності щодо забезпечення соціального партнерства. В західних країнах соціальне партнерство пройшло довгий і складний шлях свого становлення, перш ніж стало складовою офіційної загальнонаціональної політики. Свідченням останнього є законодавче закріплення у цих державах тристоронніх економіко-соціальних утворень, сформованих із представників об'єднань підприємців, профспілок і держави.

Козьмініх А. В.

Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри соціальних теорій, кандидат політичних наук, доцент

ПРОБЛЕМА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

На сьогодні наше суспільство перебуває в стані системної кризи. Особливо загострюються політичні, економічні, соціальні відносини. Після проголошення незалежності України і вибору демократичного шляху розвитку держави з'явилося достатньо наукових праць, присвячених теорії громадянського суспільства. А це засвідчує, що теорія громадянського

суспільства знаходить своїх прихильників в нашій державі. На сучасному етапі розвитку проблема суспільства має практичне значення, як питання становлення і функціонування громадянського суспільства. Осмислення загального поняття громадянського суспільства полягає у прагненні систематизувати притаманні даному терміну відмінні ознаки. Громадянське суспільство повинно бути основою політичного життя, вносити в останнє демократичні риси і якості, сам дух звільнення особи від державного диктату – основу основ громадянського суспільства. Слід погодитися з групою авторів в Україні «Політологічного словника» котра вважає, що «громадянське суспільство – сукупність неполітичних відносин (економічних, національних, духовно-моральних, релігійних і т.ін.), галузь спонтанного самовиявлення інтересів і волі вільних індивідів і їх асоціацій». Таке визначення громадянського суспільства має свої позитивні риси, оскільки більш чітко зв'язує громадянське суспільство з державою, вказує на вторинність державності, підкреслює службові обов'язки державної влади захищати своїх громадян і тим самим регулювати їх життєдіяльність.

Варто зазначити, що тенденція до формування громадянського суспільства реалізується через розвиток горизонтальних зв'язків, через шлях перехрещування економічних зв'язків чисто господарськими рамками. Громадянське суспільство – своєрідний буфер горизонтальних зв'язків яке закріплює політичну владу.

Визначення суті громадянського суспільства має важливе значення. Але завжди слід пам'ятати, що громадянське суспільство – це таке суспільство, де інтереси людини мають пріоритетне значення. Адже людині за своєю природою притаманне прагнення жити в суспільстві людей, в якому вона прагне задовільнити, насамперед, свої приватні інтереси. В той же час, звичайно, інститути громадянського суспільства покликані забезпечити певний баланс між соціальними та політичними силами, а за допомогою правових норм регулювати відповідні відносини.

Таким чином, громадянське суспільство – це не якісь ізольовані індивіди, а комплекс соціальних відносин, система суспільних інтересів (економічних, соціально-політичних, релігійних, духовних, сімейних, культурних та інших), яка виражає різноманітні цінності, інтереси і потреби членів суспільства. Це сфера самовиявлення вільних громадян і добровільно сформованих асоціацій і організацій, обмежених відповідними законами від безпосереднього втручання та довічної регламентації діяльності цих громадян і організацій з боку державної влади. Такий підхід до аналізу громадянського суспільства дає змогу зробити висновок про те, що воно має відображати громадянські відносини, взаємозв'язок всіх сфер суспільного життя людини. В той же час громадянське суспільство – це не будь-яке суспільство, а сукупний індивід, який виступає через систему різних асоціацій, об'єднань своєрідним регулятором свободи людини. Іншими словами, громадянське суспільство – це сфера соціальної взаємодії, що складається зі сфери особистого, різноманітних об'єднань, суспільних

рухів і публічної комунікації. Його часто розуміють як місце соціальної дії, відносно автономної від держави.

Основою громадянського суспільства є поділ і різноманітність, механізм стримування та урівноваження. Політичні інституції відокремлені від культурних і позбавлені можливості отримувати економічний зиск; чиновники не мають змоги зловживати своїм службовим становищем; держава не контролює культурне, релігійне та наукове життя; високий соціальний статус не може бути запорукою авторитету в культурній або політичній сфері. Завдяки пресі, законодавчій ініціативі та іншим факторам вільне суспільство одержує можливість контролювати та стримувати державну владу. Словом, важливе місце у розумінні громадянського суспільства посідає асоціативний аспект, тобто наявність певної спільності соціальних суб'єктів, що прагнуть самоідентифікації. Проблематика громадянського суспільства є доволі складною. Вона не обмежується тільки аспектом надання соціальним суб'єктам достатнього простору для реалізації їх вільного вибору у власних діях на свою і суспільну користь. Але не слід забувати, що громадянське суспільство – це людське суспільство, взяте з точки зору його конкретної якісної характеристики. Саме за таких умов здійснюється його функціонування, коли встановлюється відносна рівновага між моментом самодіяльності і владної обумовленості поведінки конкретних соціальних суб'єктів, коли вплив центральної влади на життя суспільного організму є гнучким, коли і влада, та її адресати діють взаємовідповідально і обмежують себе і одне одного в експансіоністських проявах. Важливо, щоб громадянське суспільство не тільки в теорії, але й на практиці стало полем вільної життєдіяльності людей і взаємної волі народу. Воно може існувати і розвиватися лише в умовах консенсусу між його силами з ряду суспільних цінностей (форм власності, моментів демократії та інше). Адже сутність громадянського суспільства – це поєднання економічного, політичного і культурного плюралізму, який знаходить своє відображення в багатстві форм власності, в запереченні ідеологічних стереотипів, в розкритті духовного життя у всьому обсязі.

Паращевіна О. А.

Економіко-правовий факультет у м. Сімферополі Національного університету «Одеська юридична академія», асистент кафедри загально-правових дисциплін, кандидат юридичних наук

СУЧАСНА ДЕРЖАВА У ВЗАЄМОДІЇ З КОЛЕКТИВНИМИ СУБ'ЄКТАМИ ПРАВА

Життя сучасного суспільства, його потреби та специфічні відносини є передумовами трансформації державно-правових інститутів, норм і відносин як на національному, так і на міжнародному рівнях. Ці процеси стимулюють і оновлюють універсалізацію в державно-правовій сфері.